

BIBLE jako Boží slovo, zdroj života a měřítko všech věcí

První bod mezi deseti hodnotami Křesťanských společenství nese titul „*Církev postavená na Bibli*“ a je formulován následovně: „*Bible je pro nás Božím slovem, zdrojem života a měřítkem všech věcí.*“ Tento bod je zcela zásadní. Přestože se může zdát, že je tento bod jasný, rozumí mu a shodují se na něm všichni křesťané, v praxi se ukazuje, že tomu tak být nemusí. V následujících řádcích bychom proto chtěli tento bod podrobněji vysvětlit a přiblížit.

BIBLE: Co je to za knihu

Slovo Bible (biblia) znamená „knihy“. Je to proto, že se jedná o rozsáhlý soubor spisů, které vznikaly v různých dobách, obsahují pestrou paletu žánrů a předávají různé myšlenky. Přes celou tuto obrovskou rozmanitost však **tyto spisy tvoří jedinou knihu**. Bible je tak něčím jako **symfonický orchestr**, kde se rozmanité nástroje různými vstupy v různé míře a v různých okamžicích podílejí na nádherném uceleném díle.

Biblické knihy skládají dohromady **jeden velký příběh spásy**, k jehož vyprávění různým způsobem přispívají. Tento příběh je příběhem Božího lidu, který se má stát dědicem tohoto nového světa a v jeho obnově hraje důležitou roli. Tento příběh se odehrává v našich dějinách a bibličtí autoři jsou součástí děje. Někdy vypráví dějiny toho, co se již událo, jindy mluví prorocky do aktuální situace nebo ukazují budoucí Boží jednání. V celku tak vzniká komplexní dokumentární dílo, které představuje tento veliký plán obnovy, Boha jako hlavního aktéra i nás lidi jako jeho součást.

**Komplexní, a přitom jednotný
obraz Boha opět dokládá
jednotu Písma.**

Jedním z cílů Bible je tedy předat správný pohled na svět a to, o co v něm jde (spása). To ale v pojetí Bible úzce souvisí s poznáním Boha. Záchrana (tedy smysl onoho velkého příběhu) spočívá v tom poznat jeho, Stvořitele a Zachránce, a obnovit s ním vztah. Biblické knihy přispívají různými svědectvími, z nichž se skládá pestrý, ale zároveň **jednotný obraz hlavní postavy Bible – Boha**. O Bohu, a zejména pak o Ježíši Kristu, v němž se nám Bůh v plnosti představuje, se v podstatě nedozvíme jinak než ze svědectví Písma. Komplexní, a přitom jednotný obraz Boha opět dokládá jednotu Písma.

Jednota Bible je dána také **vnitřní provázaností**. Bibličtí autoři na sebe navazují, citují se, předpokládají znalost ostatních knih. Jednotlivé knihy Bible proto, i když vznikají jednotlivě, nemohou stát samy o sobě. Teprve v návaznosti a interakci s ostatními dávají smysl. V tomto ohledu nás nepřekvapí jednota biblických knih na rovině konceptů, slov, poselství, hodnot. Napříč celou Bibli můžeme sledovat důležité motivy. Klíčové termíny a koncepty jsou vysvětlovány napříč Bibli a přes svou mnohotvarost vykazují zásadní jednotu.

Tím se dostáváme k otázce, proč máme v Bibli právě tyto spisy. Proces **ustálení kánonu**, tedy současného autoritativního souboru knih, probíhal dávno v minulosti a je mnoho věcí, které o něm nevíme. Zřejmě ale je, že knihy, které v Bibli máme, se prosadily samy. Nebylo to svévolné rozhodnutí jednotlivce, ani skupiny. V průběhu času bylo stále zřejmější, že právě tyto jsou základem, s nímž si Boží lid vystačí a kterým je možné měřit vše ostatní. Ukázalo se, že jsou dostatečným zdrojem k poznání Boha, zdrojem duchovního života a normou všeho ostatního.

Z výše popsané povahy Bible plyne, že čtenář se může dopouštět několika chyb. Jednou chybou by bylo přehlédnout rozmanitost Bible. Je třeba vzít v úvahu různé žánry i důrazy jednotlivých částí. Na druhé straně by bylo chybou, kdybychom Bibli viděli jako soubor rozmanitých a náhodně sebraných spisů. V Bibli můžeme s důvěrou hledat jednotný obraz Boha, cesty spásy i biblické postoje, hodnoty či normy. Smysl Bible mívá ten, kdo v ní nevidí velký příběh spásy, nehledá poznání Boha a moudrost pro plný život, neboť to jsou cíle, pro které Bible vznikla.

BOŽÍ SLOVO: Jak rozumět inspiraci a autoritě Bible

O Bibli vyznáváme, že je **Božím slovem**. To může znít zvláště jinak proto, že ji psali lidé, jednak proto, že v naprosté většině jejím obsahem není přímá Boží řeč k člověku. Naopak jde často o lidské vyprávění o Božích činech, nebo dokonce o lidské modlitby obracející se k Bohu.

Když Pavel v 2Tm 3,15 píše o Bibli, mluví o „svatých Písmech“. Je to řada spisů, které jsou však obdařené Boží kvalitou a přítomností (svatost). O verš dál dodá, že veškeré Písmo – tedy všechny tyto spisy ve své plnosti – je „**vdechnuté Bohem**“ (řec. theopneustos). Protože v latinském překladu tento obrat zní „divinitus inspirata“, mluvíme o inspiraci (latinské in-spīrō – vdechnout, inspirovat). Někteří bibličtí autoři psali

o svých viděních, jiní slyšeli Boží hlas, další na základě svého bádání sestavili historickou zprávu, jiní sbírali chrámové písně nebo výroky proroků. Jakkoli se způsoby utváření jednotlivých biblických knih lišily, ve všech těchto případech za nimi stálo působení Božího Ducha.

I když **způsob inspirace** jednotlivých pisatelů či redaktorů byl různý, ve všech případech můžeme mluvit o inspiraci, jak ji naznačuje volba slova „vdechnutý“. Dech je něčím neviditelným, co vychází z hloubi živé bytosti. Dech rozechvívá, oživuje, prostupuje i nejmenší otvory, naplňuje prostor. Podobně za celým Písmem, ať už jakkoli nenápadně, nebo naopak zjevně, stojí Bůh. Vše v něm je z jeho dopuštění, je jím prostoupené a nese jeho kvalitu.

**Kdo chce Bibli rozumět, musí ji
číst jednak jako text vzniklý
v konkrétní době.**

To platí současně se skutečností, že Písmo je plně dílem svých lidských autorů. Můžeme sledovat jejich styl, dobu, představy či literární kvality. Podobně jako o Kristu vyznáváme, že byl na sto procent člověk a na sto procent Bůh, tak i o Písmu můžeme mluvit jako o **stoprocentně lidské a stoprocentně Boží knize**. Bůh se v Kristu stal člověkem konkrétní doby, kultury i osobních rysů tváře. Podobně i Bible je Božím poselstvím pro nás, které je vtěleno do konkrétního jazyka, metafor a stylu konkrétních autorů v konkrétní situaci.

Kdo chce Bibli rozumět, musí ji číst jednak jako text vzniklý v konkrétní době. Uplatnit se s užitek dají všechny lidské znalosti historie, literární kritiky či filologie. Zároveň je třeba k ní přistupovat s úctou a přikládat jí autoritu jako knize, která do poslední čárky pochází od samotného Tvůrce vesmíru. Její zkoumání je stejně bohaté, hluboké a krásné jako zkoumání stvořeného světa přírody. Zdaleka přesahuje to, co si uvědomovali její lidští autoři. Ten, kdo k Bibli přistupuje pouze z jednoho z těchto aspektů, mívá její podstatu a nemůže jí správně rozumět. Musíme současně plně respektovat lidské i Boží.

S inspirací Písma souvisí jeho **autorita**. Jako křesťané se můžeme přit k to, jak Bibli v některých aspektech rozumět, případně kdo a jak ji má vykládat. Základním předpokladem ale musí zůstat to, že Bible je skutečnou autoritou ve věcech, které má sdělit. Autorita (z latinského *auctoritas*)

označovala vliv, prestiž a uznání, které konkrétní člověk měl a které bylo příčinou, že lidé se řídili tím, co říká. Dotyčný nemusí používat nátlak nebo násilí, ale jeho slovo má váhu. Řídím-li se radou odborníka, je to proto, že *uznávám*, že věci rozumí. Jestliže *uznávám*, že veškeré Písmo je inspirované Bohem, pak nejenže nese Boží kvalitu, ale také Boží autoritu.

Naslouchání znamená vystavit se Písmu a snažit se mu porozumět.

To v první řadě znamená, že je třeba **Bibli naslouchat**. Počítám s tím, že v ní mluví (píše) někdo mnohem moudřejší než já. Někdo, kdo mi má co sdělit, ukázat nebo i přikázat. Naslouchání znamená vystavit se Písmu a snažit se mu porozumět. Naslouchání znamená, že k této knize nepřicházím s předem jasnou představou, co a jak má být, ale snažím se pochopit, co mi tato kniha chce říct. V základu stojí úcta či – biblickým jazykem – bázeň. Mnoho se mi může nezdát, neladit s mými pocity či znalostmi, nicméně uznávám, že tato kniha je neskonale hlubší, moudřejší a větší než já. Možná jí špatně rozumím, možná se pletu ve svých názorech. Chci jí naslouchat, pochopit ji a poté také se podle ní zařadit. Důležité je pochopit, k čemu se Bible vyjadřuje a k čemu ne, co skutečně chce sdělit a co bych si jen myslel, že má říkat. Klíčový zůstává základní postoj, že Bibli chci naslouchat s pokorou a jako autoritě. V biblickém pojetí je počátkem moudrosti a porozumění bázeň – tedy základní vztah respektu, ochoty naslouchat a poslechnout.

V naslouchání Bibli jako autoritě jsou časté dva typy chybných postojů, jimž oběma se chceme vyhnout. První lze označit jako **liberální**. S Bibli nakládá „svobodně“ (liberálně) a ve své podstatě říká, že není třeba ji brát tolik vážně. Vždy je tu něco, co stojí nad ní. Může to být současné poznání či kultura, může to být vlastní zkušenost či duchovní zážitky. Může to být dojem, že k problematice, k níž se vyjadřuje, nemá co říct nebo to nedokáže v dostatečné kvalitě. Může jít o progresivistické přesvědčení, že Bible je součástí své doby, zatímco my musíme jít s pokrokem dál a nechat zastaralé biblické texty či názory za sebou. Může to být prostě vlastní pohodlnost či snaha vyhovět lidským touhám.

Druhý chybný přístup můžeme označit jako **fundamentalistický**. Tento přístup chce brát Bibli jako autoritu, ale není připraven jí skutečně naslouchat. Bibli podouvá cizí názory. Může jít o to, že již dříve víme, co by měla Bible říkat či říká. Držíme se ustálených výkladů vlastních či nějaké církevní tradice. Můžeme lpět na některých pasážích a ignorovat jiné. Mů-

žeme přehlížet důležitost žánru či literární formy, lpět na detailech na úkor celku nebo nedoceňovat kontext.

Oba typy špatného přístupu k Bibli mají svůj lék v **pozorném a uctivém naslouchání Bibli jako knize Boží i lidské zároveň a jako skutečné autority ve věcech, které se snaží sdělit**. Jednotliví křesťané i církve se budou lišit v tom, jak sdělení Písem v některých aspektech rozumějí. Měli by ale být jednotní ve výše uvedeném postoji naslouchání. Liberální i fundamentalistické přístupy jsou tím, čeho se chceme jako Křesťanské společenství vyvarovat.

ZDROJ ŽIVOTA: Jak Bible přináší, udržuje a rozvíjí duchovní život

Bible je kniha, která **přináší život**. Pavel připomíná, že může dát „moudrost ke spáse skrze víru v Krista Ježíše“ (2Tm 3,15). Obsahuje životodárnou křesťanskou zvěst – evangelium. Naslouchání této knize dá pochopit cestu spásy a probouzí víru, neboť víra je ze slyšení zvěsti (Ř 10,17). Křesťanské zvěstování evangelia je nemyslitelné bez Bible. V podstatě vše, co o Bohu, Kristu a evangeliu víme, pochází odtud.

Bibli je **duchovní život udržován a prohlubován**. Podstatou duchovního života je poznávání Boha a jeho cesty. Právě k tomu tu Bible je. Právě z ní poznáváme, kým Bůh je, jaké jsou jeho plány a jak s ním žít. Vést k plnému životu je jedním z hlavních cílů Písma. Tímto plným životem přítom není jednoduše dlouhý život plný materiálního pozeňání, i když i k němu Bible přispívá. Podstatou skutečně plného života je hluboký vztah se Stvořitelem, který začíná zde na zemi a pokračuje do věčnosti, kterou pro nás Bůh připravil. Boží slovo pak má moc nás životem v tomto světě provést a dovést nás k našemu dědictví mezi posvěcenými (Sk 20,32).

Je naším osobním trenérem, učitelem či vychovatelem, který nás provází v našem rozvoji.

Bible je jedním z nejdůležitějších **Božích darů k naší proměně**. Pomáhá nám obnovit Boží obraz v nás a učinit z nás lidi platné na Božím díle. „Veškeré Písmo je vdechnuté Bohem a je dobré k učení, usvědčování, napravování a výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl takový, jaký má být, důkladně připravený ke každému dobrému činu“ (2Tm 3,16). Ukazuje nám, co je správné (učení). Upozorňuje na to, co je špatné (usvědčování) a jak to napravit (napravování). Je naším osobním trenérem, učitelem či vychovatelem, který nás provází v našem rozvoji. Máme-li rozumět, co se Bohu líbí, a být připraveni to dělat, bez Písma to nejde.

Spisy Písma vychází z Božího Ducha a jsou jím prostoupeny. Čtení Bible je pro-

to **duchovní činností**, při níž se můžeme dostávat do Boží přítomnosti. Člověku probuzenému Božím Duchem se Písma začínají otvírat, čerpá z nich, je jimi přitahován. Přestože u každého křesťana se nový život může projevat různě, obecně platí, že touha po Písmu, nová schopnost mu rozumět a čerpat z něj je známkou nového, Bohem probuzeného, duchovního života. Čtení Bible je duchovním cvičením, které vyžaduje lidské rozhodnutí, úsilí vůle a postupně budovaný návyk. Čas s Písmem je součástí živého obcenství s Bohem.

MĚŘÍTKO VŠECH VĚCÍ: Jak z Bible čerpat měřítko víry a jednání

Bible není jen zdrojem duchovního života, ale také normou. Slovo „**kánon**“, které se používá pro soubor („výměr“) biblických knih, označovalo původně rákos, který se používal pro odměřování délký. Slovo kánon tak na jedné straně odkazuje na výměr, odkud pokud sahají svaté spisy, jednak připomíná, že tyto spisy slouží jako měřítko všeho ostatního. Uzavřený kánon biblických knih neznámá, že už Bůh k nikomu aktuálně nemluví nebo zde už nejsou proroci. Všechny duchovní zážitky, slova, proroctví (...) se ale musí poměřovat Písmem.

Bible je základem, z něhož **bereme míru pro poměřování všeho ostatního** – jednání, víry, hodnot, kultury, duchovních prožitků, pohledu na svět, obrazu Boha. Noříme se do světa Bible a skrze to, co zde nacházíme, se pak díváme na svět kolem nás. Bible nám dává základní rámec, jakési brýle, skrze něž pak vnímáme svět kolem nás.

V Písmu najdeme konkrétní **pohledy a pravidla**. Při zběžném čtení však narazíme i na různé protikladné pokyny či příklady jednání. Bible obsahuje množství materiálu, z něž jednoduchá pravidla nevyvodíme. K řadě situací se přímo nevyjadřuje. Přesto platí, že skutečně *veškeré* Písmo je dobré k učení. (2Tm 3,16–17) Všechny příběhy Bible „byly zapsané k našemu poučení.“ (1 K 10,11; Ř 15,4) Vedou k přemýšlení nad jednáním lidí, událostmi dějin, vztahy či životem v církvi. Získáváme z nich **moudrost**, s níž můžeme přistupovat k událostem, vztahům či životě v církvi v odlišných podmínkách a jiné, jedinečné situaci. Bible většinou není kniha jednoduchých návodů, ale kniha, která provokuje, nutí k přemýšlení a hledání moudrosti. Moudrost pak znamená schopnost správně posoudit a správně jednat v jedinečných situacích našich životů, které vzdorují jednoduchým šablonám.

Jak už bylo řečeno, v přístupu k Písmu jako měřítku jednání můžeme opět snadno narazit na dva opačné extrémy. Jedním jsou **liberální** přístupy, které zdůrazňují v různých podobách *nedostatečnost Bible*. Často pak můžeme slyšet, že Bible se nevyjadřuje jasně nebo obsahuje různé odpovědi a přístupy. Mluví do jiné doby a odlišného kon-

textu. Odráží nedostatečné poznání dané doby. V praxi je tak Bible často vyřazena jako autorita, a to zejména tam, kde by to bylo nepohodlné.

Opačným extrémem jsou přístupy **fundamentalistické**, které naopak nedoceňují význam kontextu a přehlížejí komplexnost Bible. Verše se zákazy a příkazy se berou bez hlubšího ohledu na kontext, v němž jsou zasazeny a do něhož jsou aplikovány. Vše je jasné. Přehlíží se složitost Bible i světa, v němž žijeme. Chybí moudrost pro posuzování hlubších principů za jednotlivými příkazy i citlivost pro jejich aplikaci v konkrétních případech. Tyto postoje lze označit jako *zákonické*.

Proti těmto chybným přístupům bychom postavili přístup, který můžeme označit jako **princiální**. Na jedné straně počítá s tím, že Bible dává autoritativní odpovědi na (všechny) důležité otázky života. Zároveň ale počítá se složitostí Bible i světa, v němž žijeme. Nevystačí si s citací příkazů či vybraných vzorů. Vždy se ptá komu, kdy a proč. Jaké místo v celku Bible tyto texty mají? Co si z nich můžeme a máme vzít? Jak je nejlépe aplikovat v naší situaci?

Jsme voláni k tomu, abychom Písmo brali vážně a rozuměli mu **v jeho celosti a vnitřních principech**. Zároveň se máme vždy ptát po tom, co se děje v daném případě, v čem je situace jiná či jedinečná, jaká aplikace přinese kýžený výsledek. Jak tato aplikace ovlivní jiné, možná důležitější otázky a principy Písma. Tuto citlivost k situaci Bible spojuje s moudrostí. Ježíš varuje farizeje, že kvůli zaměření na drobnosti Zákona opomíjejí ta skutečně důležitá přikázání (Mt 23,23). Přikázání mají svoji hierarchii: jako se kvůli obětem porušuje šabat nebo kvůli záchraně života vytahuje býk z jámy i v sobotu, tak je někdy na místě porušení určitých příkazů kvůli příkazům důležitějším. Přikázání mají své cíle a kontext, v němž působí užitek, zatímco v jiné situaci by k užtku nebyla.

V závěru tedy znovu můžeme zopakovat, že Písmo pro nás je měřítkem všech věcí. Je potřeba mu skutečně porozumět a moudře jej použít v situaci, kterou jím poměříme. Je třeba se vyhnout liberálnímu zlehčování a diskvalifikaci Písma jako měřítka, stejně jako fundamentalisticky zákonickému přístupu bez hlubšího poroz-

umění Bibli a světa. Tento **naslouchající přístup** přináší na jedné straně pokoru, neboť si uvědomuji, že poznávám jen z části a vše je složitější. Na druhé straně pak závazek držet se poznání, které již mám, neboť jednat musím a své jednání chci nechat vést autoritou Písma.

Tím nejdůležitějším tedy je správný postoj k Písmu. Konkrétní porozumění se může měnit. Obecně je dobré **držet se poznání**, k němuž jsme dospěli a neměnit ná-zory příliš rychle. „Jen se držte toho, k čemu jste již dospěli, a smýšlejte-li v něčem jinak, i to vám Pán ukáže.“ (Fp 3,15) V praxi bývá užitečné držet se společného porozumění církve, neboť to, k čemu dospělo více lidí, bývá spolehlivější. Vyplácí se držet se toho, k čemu došla církev v dějinách. Nad tím vším ale stojí, že skutečnou autoritou je Písmo. Ono stojí nad mým rozumem, současnou kulturou i porozuměním mého společenství či celé církve. Tam, kde nás Písmo vede ke změně postoje, je třeba ho následovat. Písmo pro nás zůstává *Božím slovem, zdrojem života a měřítkem všech věcí*.

Učitelský tým KS Praha

Svrchovanost Bible a náš postoj pokory

Mt 5,18 Neboť amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné nejmenší písmenko ani jedna čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane.

Jb 23,12 Příkaz jeho rtů? Od toho neustoupím! Řeči jeho úst jsem uchovával více než vlastní ustanovení.

Ž 119,2 Blahoslavení jsou ti, kdo strážejí jeho svědectví a hledají ho celým srdcem.

Ž 119,125 Jsem tvůj otrok – dej mi porozumět, abych poznal tvá svědectví.

Iz 50,4 Panovník Hospodin mi dal jazyk učedníků, abych uměl unaveného podpírat slovem; ráno co ráno mi probouzí uši, abych slyšel jako učedníci. [tj. pokorně]

Osobní věrnost Bohu nehledě na lidské docenění

Ž 119,112 Uložil jsem si v srdci, že budu navěky a důsledně plnit tvá ustanovení. ... ¹⁶⁸Zachovávám tvá přikázání a tvá svědectví, neboť všechny mé cesty jsou před tebou.

Mt 6,1–4 Dávejte si pozor, abyste nekonali svou spravedlnost před lidmi, jim na odív; jinak nemáte odměnu u svého Otce, který je v nebesích. ²Když tedy dáváš almužnu, nevytrubuj to před sebou, jak to činí pokrytci v synagogách a na ulicích, aby je lidé pochválili. Amen, pravím vám: Mají už svou odměnu. ³Ale když ty dáváš almužnu, ať tvá levice nepozná, co činí pravice, ⁴aby tvá almužna zůstala skrytá. A tvůj Otec, který vidí v skrytu, ti odplatí.

Mt 25,21 Jeho pán mu řekl: „Dobře, otroku dobrý a věrný, byl jsi věrný nad málem, ustanovím tě nad mnohým; vejdi v radost svého pána.“